

طرح درس

۱. عنوان درس: باستان شناسی حوزه های فرهنگی ایران در هزاره دوم پیش از میلاد

۲. شماره درس: ۴۱۰۵۳۳۸۳۲

۳. مقدمه

باستان شناسی نو که در اواسط قرن بیستم میلادی در غرب آغاز شد، توجه ویژه ای به برهمکنش های فرهنگی و تبادلات ایده و مواد فرهنگی بین جوامع مختلف دوران باستان داشت. فلات ایران به واسطه وسعت زیاد آن در ادوار مختلف از حوزه های فرهنگی مختلفی تشکیل شده است. یکی از مهم ترین دوره های زندگی بشر در ایران، هزاره دوم پ.م است که تحولات فرهنگی و تکنولوژیکی زیادی در این بازه زمانی به وقوع پیوسته است. در درس باستان شناسی حوزه های فرهنگی ایران در هزاره دوم پ.م سعی بر آن است که تمام بخش های مختلف ایران مورد بررسی و ارزیابی قرار گیرد و ضمن معرفی شاخصه های فرهنگی هر حوزه، به ارتباطات و برهمکنش های فرهنگی حوزه های مختلف پرداخته شود.

۴. منابع

- حسن زاده، یوسف، علی اکبر، وحدتی و زاهد کریمی، ۱۳۹۸، مجموعه مقالات همایش بین المللی عصر آهن در غرب ایران و مناطق همجوار، انتشارات پژوهشگاه میراث فرهنگی و گردشگری کشور.
- طلائی، حسن، ۱۳۹۷، عصر آهن ایران، انتشارات سمت.
- مدودسکایا، یانا، ۱۳۸۳، ایران در عصر آهن ۱، ترجمه علی اکبر وحدتی، انتشارات پژوهشگاه باستان شناسی کشور.

- Álvarez-Mon, J, 2020. *The Art of Elam. Ca. 4200-525 BC. Routledge Taylor & Francis Group, London and New York.*

Casanova, M. *La Vaisselle d'Albatre de Mésopotamie, d'Iran et d'Asie Centrale aux IIIe et IIe Millénaires Avant J.-C. Mémoires de la Mission Archéologique Centre de Recherches Française en Asie Centrale d'Archéologie Orientale, Tome IV. Paris: Université de Paris I, Éditions Recherche sur les Civilisations, 1991.*

Ilkhan, T. Rafi 'i-Alavi, B. Shojaee-Esfahani, A. Soltysiak, A; 2019, *Human remains from Kafarved-Varzaneh survey, Iran, 2018-2019, Bioarchaeology of the Near East, Vol 13, pp. 105-117.*

Leroy, S. Kakroodi, A. Chalié, F. Tudryn, A. Kroonenberg, S. Lahijani, H. Arpe, k.; 2013. *Forcing factors on Caspian Sea level changes in the Late Pleistocene and Early Holocene: contribution from palynology. IGCP 610, Tbilisi, October 2013.*

Pollard, M.A. Fazeli Nashli, H. Davoudi, H. Sarlak, S. Helwing, B. Saeedi Anaraki, F; 2013, "A new radiocarbon chronology for the North Central Plateau of Iran from the Late Neolithic to the Iron Age", *Archäological Mitteilungen aus Iran und Turan Vol. 45, pp. 27-50.*

Pigott, V. C. 1980, *The Iron Age in Iran. In (T. A. Wertime & J. D. Muhly, eds.) The Coming of the Age of Iron. New Haven: Yale University Press, pp. 417-61.*

Sarlak, S, Hessari, M. 2018, *The Qom Plain at the End of Bronze and the Beginning of Iron Age, Iranian Journal of Archaeological Studies, pp. 1-16.*

Soltysiak, A., J. Hosseinzadeh, M. Javeri & M. Montazerzohouri. 2016. *Human remains from Estark, Iran, 2016. Bioarchaeology of the Near East 10: 75-81.*

Vahdati, A. 2018, *The Early Iron Age in northern Khorāsān, A Millennium of History, Edited by Johanna Lhuillier, J. Boroffka, B. pp.51-66. Deutsches Archäologisches Institut, Eurasien-Abteilung.*

Young, T. C. ;1969. *Excavations at Godin Tepe: first progress report. Toronto: Royal Ontario Museum.*

Danti, D; 2013, *The Late Bronze and Early Iron Age in Northwestern Iran, in Potts, D.T, The Oxford Handbook of Ancient Iran, Oxford, 327-376.*

Fazeli Nashli, H., Valipour, H., Azizi Kharanaghi, M. 2013. *The Late Chalcolithic and Early Bronze Age in the Qazvin and Tehran Plains: a chronological perspective, In Petrie, C.A. (ed.) Ancient Iran and its neighbours, Local developments and long-range interactions in the fourth millennium BC, Oxbow Book, pp. 107-130.*

Fahimi, H; 2019, *The Bronze and the Iron Age on the central Iranian Plateau, in The Iranian Plateau during the Bronze Age, in Meyer, Jan, Vila, E, Mashkour, M. p. 335-344, MOM Éditions Maison de l'Orient et de la Méditerranée - Jean Pouilloux.*

DYSON R.H.

- 1958 Iran, 1957: Iron Age Hasanlu. *The University Museum Bulletin* 22, no. 2: 25–32.
1965 Problems of Protohistoric Iran as seen from Hasanlu. *Journal of Near Eastern Studies* 24: 193–217.
1968 *The Archaeological Evidence of the Second Millennium B.C. on the Persian Plateau*. Cambridge: Cambridge University Press.
1972 The Hasanlu project, 1961–1967. in *The Memorial Volume of the Vth International Congress of Iranian Art and Archaeology 1968, Vol. 1: 39–58*. Tehran: Ministry of Culture and Arts.
1989 The Iron Age architecture at Hasanlu: An essay. *Expedition* 31, no. 2-3: 107–127.

DYSON R.H. and MUSCARELLA O.W.

- 1989 Constructing the chronology and historical implications of Hasanlu IV. *Iran* 27: 1–27.

EDWARDS M.R.

- 1983 *Excavations in Azerbaijan (North-western Iran), Vol. 1. Haftavan, Period VI (British archaeological reports, International series, 182)*. Oxford: B.A.R.
1986 Urmia Ware' and its distribution in north-western Iran in the second millennium B.C.: A review of the results of excavations and surveys. *Iran* 24: 57–77.

Franke, U. and E. Cortesi. *Lost and Found. Prehistoric Pottery Treasures from Baluchistan*. Berlin: Pergamon Museum, 2015.

- Ghirshman, R, 1966. *Tchogha Zanbil (Dur-Untash): La Ziggurat (vol. I)*. MDP 39. Paris.

-----, 1968, *Tchogha Zanbil (Dur-Untash): Temenos, Temples, Palais, Tombes (vol. II)*. MDP 40. Paris.

HAMLIN C.

1974 *The early second millennium ceramic assemblage of Dinkha Tepe*. *Iran* 12: 125–53.

- Potts, D. T, 1999. *The Archaeology of Elam. Formation and Transformation of an Ancient Iranian State (First Edition)*. Cambridge.

-----, 2016. *The Archaeology of Elam. Formation and Transformation of an Ancient Iranian State (Second Edition)*. Cambridge.

Redman C.L. (1978) *The Rise of Civilization: From Early Farmers to Urban Society in the Ancient Near East*. W.H. Freeman, S. Francisco.

Sarianidi, V. *Necropolis of Gonur*. Athens: Karon Editions, 2007.

Schmidt, E. F. *Excavations at Tepe Hissar, Damghan*. Philadelphia: University of Pennsylvania Press for the University Museum, 1937.

SMITH A.T. BADALYAN R.S. and AVETISYAN P.

2009 *The Archaeology And Geography Of Ancient Transcaucasian Societies. Vol. 1. The Foundations of Research and Regional Survey in the Tsaghkahovit Plain, Armenia*. Chicago: Oriental Institute Press.

Ur J. A., P. Karsgaard and J. Oates (2007) *Urban Development in the Ancient Near East*. *Science* 317, 1188.

Weiss H., M. A. Courty, W. Wetterstrom, F. Guichard, L. Senior, R. Meadow and A. Curnow (1993) *The genesis and collapse of third millennium north mesopotamian civilization*. *Science* 261 (5124), 995-1004.

Wilkinson, T. J. 2003. *Archaeological Landscapes of the Near East*. University of Arizona Press: Tucson.

۵. اهداف: هدف اصلی از این درس این است تا یک تصویر واضح و مشخص از فرهنگ های عصر مفرغ و آهن بخش های مختلف ایران ارائه کند و گستره و حوزه نفوذ هر کدام را بررسی کند و در نهایت برهمکنش های فرهنگی درون منطقه ای و فرمانتفه ای فلات ایران در این دوران را مورد بررسی قرار دهد.

۶. تعهدات دانشجوی

با توجه به مقطع ارائه این درس، یعنی دوره دکتری، طبیعی است که دانشجویان نقش اصلی را در طرح و پروراندن مطالب ایفا خواهند کرد. به هر یک از دانشجویان موظف شده اند تا با استفاده از رهیافت های نظری جدید به مطالعه فرهنگ های هزاره دوم پیش از میلاد ایران بپردازند.

۷. **پیش‌نیازها***: در دانشگاه تهران، این درس پس از دروس نوسنگی، مس و سنگ و ایران در هزاره سوم پ.م ارائه می‌گردد که در واقع مطالب مرتبط با این درس در امتداد دروس مذکور هستند هرچند در سیستم آموزشی هیچ درسی پیش‌نیاز این واحد نمی‌باشد.

۸. **شیوه محاسبه نمره**

ارزیابی مستمر در طول ترم و شرکت در مباحث کلاسی: ده نمره
سینمار دانشجو در پایان ترم: ده نمره

نصیر اسکندری دامنه

استاد درس

تقویم آموزشی درس باستان‌شناسی حوزه‌های فرهنگی ایران در هزاره دوم پیش از میلاد

عنوان بحث	هفته/جلسه
آشنایی با دانشجویان، معرفی منابع، معرفی طرح درس، مشخص کردن موضوع سمینار دانشجویان	اول
بحث راجع به فرهنگ‌های ایران در هزاره سوم به عنوان پیش‌درآمد ورود به مباحث هزاره دوم پ.م.	دوم
بحث راجع به تغییرات اقلیمی عصر مفرغ و عصر آهن ایران	سوم
بررسی تاثیر پدیده اقلیمی 4.2 بر فرهنگ‌های اواخر هزاره سوم و اوایل هزاره دوم پ.م ایران	چهارم
بررسی شهرنشینی اولیه در خاور نزدیک در عصر مفرغ و عصر آهن	پنجم
بررسی محوطه‌های شهری عصر مفرغ و آهن ایران از لحاظ نظری و بحث راجع مدل‌های شهری	ششم
بررسی ابعاد مختلف برهمکنش فرهنگی	هفتم
فرهنگ‌های شمال غرب ایران در هزاره دوم پ.م.	هشتم
فرهنگ‌های شمال شرق ایران و آسیای مرکزی در هزاره دوم پ.م.	نهم
فرهنگ‌های جنوب شرق ایران، پاکستان و افغانستان در هزاره‌های سوم و دوم پ.م.	دهم
فرهنگ‌های جنوب ایران، جنوب خلیج فارس و جنوب دریای عمان در هزاره سوم و دوم پ.م.	یازدهم
فرهنگ‌های جنوب غرب ایران و بین‌النهرین در هزاره دوم پ.م.	دوازدهم
زاگرس مرکزی در هزاره سوم و دوم پ.م.	سیزدهم
ارائه سمینار دانشجویان و بحث گروهی	چهاردهم
ارائه سمینار دانشجویان و بحث گروهی	پانزدهم
ارائه سمینار دانشجویان و بحث گروهی	شانزدهم